

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Lucie Poláčkové

Název práce: **České střetávání s takzvanou ženskou obřízkou**

Posudek zpracovala: doc. PhDr. Blanka Knotková-Čapková, Ph.D.

Bc. Lucie Poláčková si pro svou diplomovou práci vybrala **téma** dosud v českém kontextu – a to odborném i veřejně-politickém – velmi opomíjené, ačkoliv je nesmírně aktuální. Jedná se tedy o práci **zcela původní**, jež by mohla přispět k otevření dialogu na toto téma a jejíž část by po jistých úpravách jistě stála za publikování.

Práce má jasnou a smysluplnou **strukturu**, která zahrnuje teoretickou část, charakteristiku metodologie a vlastní analýzu. Obsahově jsou všechny tři části naplněny odpovídajícím způsobem a vůči sobě navzájem zachovávají i vhodnou rozsahovou proporcii.

V **Úvodu** autorka velmi čtivým způsobem vymezuje vlastní lokaci, zvolené téma a předesílá svůj metodologický přístup. **Teoretická část** začíná diskusí o pojmenování kulturně-společenské praxe operativního zákroku (pohlavní mutilace/ženské obřízky), což je na místě, poněvadž terminologie zde není jednotná. Autorka se sama přiklání k označení pohlavní mutilace a tento postoj dostatečně zdůvodňuje (str. 11 a výše). Dále se přiměřeně důkladně věnuje pojmům globální a transnacionální feminismus (oproti tomu však používá pojem postkoloniální feminismus bez bližšího vysvětlení, jako by byl samozřejmý). Přehled teoretických zdrojů zde uvedených považuji za solidní – diplomantka využila nejen textů autorů/ek probíraných v průběhu studia, ale nastudovala si i mnohé další. Přece jen mi zde však chyběly odkazy na G.C. Spivak, jejíž koncept podrobení by se dle mého názoru na zpracovávané téma velmi hodil (např. na místech, kdy se hovoří o nutnosti vytvořit prostor pro sebevyjádření a hnutí zdola – viz i shrnutí v Závěru, str. 76).

Formální výhradu k teoretické části bych měla vůči nahuštění sekundárních odkazů, kdy diplomantka uvádí mnoho autorů/ek podle textu Rosemarie Putnam Tong (str. 19-23), z nichž mnozí/mnohé by jistě stáli/y za primární odkaz – např. Vandana Shiva, která se tématu věnuje z pohledu studií rozvoje dlouhodobě. Formálně technickým nedostatkem na více místech práce (obzvláště markantním v této části) také je, že cizí ženská příjmení jsou zcela náhodně přechylována či nepřechylována (Tong, Okin, Nussbaum – ale Shivová, Miesová, aj.).

Vlastní výzkum diplomantka charakterizuje jako dvoufázový – tedy zkoumání institucionálního rámce a individuálních příběhů prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů (poprvé v Abstraktu, str. 6). U první části bych chtěla ocenit dle mého názoru velmi pečlivě provedenou rešerši, jejíž výsledky by bezpochyby mohly posloužit i praktickým potřebám politické či neziskové sféry. Analýzu rozhovorů uvádí přiměřeně charakterizovaná metodologie, obsahující i popis, jak byl sestavován vzorek narátorů/ek. Autorka uvádí, že souhlasili s uveřejněním svých jmen; souhlasili však i se jmenovitými citacemi ze svých rozhovorů? To mělo buď být explicitně uvedeno, nebo bych to považovala za sporné, poněvadž jde o něco jiného, než jen uvedení jména obecně. Navíc v některých případech jsou

uvedené výňatky z rozhovorů adresně připsány konkrétní osobě, v jiných zase anonymizovány jako „Rozhovor 4“, apod.

Diplomantka uvádí, že používala **trojí kódování**: otevření, axiální a selektivní. Zatímco axiální kódování je velmi propracované (a je mu věnováno přes 20 stran), otevřenému a selektivnímu je věnována jen necelá stránka, což je příliš silný nepoměr. Zejména u selektivního kódování by bylo možné daleko hlouběji rozebrat linii, kterou autorka označuje názvem „ambivalentní postoj“ (str. 73); dané označení bych ostatně zvažila, je dosti vágní a navozuje představu postoje vůči jedné otázce (v tom případě by bylo vhodné ji přímo formulovat už v názvu), nebo možná uvést množné číslo – postoje? Ambivalentní je zde totiž jak postoj teoretický (tj. oscilování mezi etnocentrismem a respektem ke kulturním odlišnostem, což autorka uvádí), tak praktický (postoj k řešení samotného problému). Velmi zajímavé by také myslím bylo hlouběji rozebrat příkřejší odsudek praxe pohavní mutilace u narátorů než narátorek; autorka to vysvětluje větší citlivostí narátorek, ale mohli bychom zde uvažovat i o vztahu různých kulturních obrazů maskulinity: české muže nijak neohrožuje, pokud odsoudí patriarchální praxe jiné kultury, naopak to může posilovat pocit kulturní nadřazenosti (viz Said – bílý muž vs. „Orientálec“). Po interpretační stránce tedy práce má jisté rezervy, i když nikoliv zásadního charakteru.

Po formální stránce text bohužel kazí nedostatečná **autoredukce** – některé větné vazby, interpunkce, gramatické tvary (str. 62: „... zákonů, jenž řeší otázku lidských práv“), překlady („zdělování“, str. 41, „Beauvoirovám S.“, str. 78, či citace z rozhovoru: „*Ty muži Ty muži podle nich vyli hlavní viníci toho, že ten zvyk existuje.*“, str. 57); dále formulační nepřesnosti, např. na str. 40: „Narátoři/narátorky měli právo rozhovor v průběhu ukončit.“ Jistěže měli toto právo, důležité je, že jim výzkumnice poskytla tuto *možnost*.

Přes uvedené výhrady však považuji předkládanou diplomovou práci za dosti zdařilou, je v ní patrné zaujetí o téma, badatelská poctivost, snaha o uvážlivé a přesné vyjadřování a nepředpojatou interpretaci. Práci k obhajobě doporučuji a **navrhuji hodnocení velmi dobře**, pokud je diplomantka potvrdí i svou obhajobou.

V Praze, 14.6.2014